

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/47/2019
Identifikačné číslo spisu: 6018200739
Dátum vydania rozhodnutia: 30.09.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6018200739.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: L. V., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. Q. V. Č.. X, F. F., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o správnej žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 28.09.2018, o nároku na starobný dôchodok, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 30.05.2019, č. k. 30Sa/17/2018-55, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 30.05.2019, č. k. 30Sa/17/2018-55 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 28.09.2018, ako aj rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia č. XXX XXX XXXX X zo dňa 21.06.2018 z r u š u j e a vec v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie.

II. Žalobcovi p r i z n á v a voči žalovanej náhradu účelne vynaložených trov kasačného konania ako aj konania pred krajským súdom v plnej výške.

Odôvodnenie

1. Sociálna poisťovňa, ústredie ako prvostupňový správny orgán rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 21.06.2018 podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) a podľa § 259 ods. 1, § 261 ods. 1, § 112 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zvýšila od 07.11.2010 starobný dôchodok žalobcu na sumu 138,40 € mesačne a túto sumu podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. ďalej zvýšila (valorizovala) vždy od 01.01. kalendárneho roka, naposledy od 01.01.2018 na 189,30 mesačne. V odôvodnení rozhodnutia s poukázaním na dôvody zrušujúceho rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/43/2016 zo dňa 28.02.2018 vysvetlila porovnávací výpočet dôchodku tak podľa § 65 a nasl. zákona č. 461/2003 Z. z., ako aj podľa § 21 a nasl. v spojení s § 12 ods. 3 písm. a), b) a c) zákona č. 100/1988 Zb. v spojení s § 261 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z..

2. Žalovaná (jej generálny riaditeľ) rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 28.09.2018 odvolanie žalobcu zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

3. Žalobca napadol rozhodnutie včas podanou správnu žalobou namietajúc, že neboli zhodnotené všetky obdobia dôchodkového poistenia, pre výpočet priemerného osobného mzdového bodu (ďalej aj „POMB“) boli nesprávne zohľadnené iba kalendárne roky 1994 až 2002, keď podľa jeho názoru mala byť použitá do rozhodujúceho obdobia aj roky 1970 až 1993, kedy by jeho POMB dosiahol hodnotu 1,1152. Od 01.11.1993 je poberateľom výsluhového príspevku, považovaného za výsluhový dôchodok, pričom na výpočet tohto príspevku neboli zhodnotené jeho vymeriavacie základy za roky 1970 až 1993, ale bol určený z priemerného služobného príjmu za posledných 12 mesiacov pred 01.1.1993. Namietal, že v zmysle rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9So/43/2016 zo dňa 28.02.2018 mala žalovaná vyhovieť jeho žiadosti z 07.11.2013 o priznanie starobného dôchodku od 02.04.2003, kedy dovŕšil dôchodkový vek. V zmysle čl. 39 ods. 1 Ústavy SR má nárok na primerané hmotné zabezpečenie v starobe za takmer 43 odpracovaných rokov.

4. Krajský súd nepovažoval správnu žalobu za dôvodnú. V bodoch 57. až 65. svojho rozsudku č. k. 30Sa/17/2018-55 zo dňa 30.05.2019 poukázal na to, že predchádzajúce rozhodnutie správneho orgánu bolo zrušené rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9So/43/2016 len z dôvodu nedostatočne zisteného skutočného stavu vo vzťahu k prepočtu starobného dôchodku aj podľa § 12 ods. 4 písm. a) a c) zákona č. 100/1988 Z. z.; v uvedenom rozsudku najvyšší súd sa zaoberal aj námietkami žalobcu, vysvetlil rozdiely aj spoločné znaky všeobecného a osobitného systému dôchodkového zabezpečenia a aplikovateľnosť čl. 33 ods. 2 Dohovoru o vzťah k Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128) pri určení výšky starobného dôchodku poberateľa výsluhovej dávky, považovanej za dávku v starobe.

5. Krajský súd skonštatoval, že po zrušení predchádzajúceho rozhodnutia Sociálna poisťovňa postupovala v zmysle právneho názoru vysloveného Najvyšším súdom Slovenskej republiky. V bode 66. rozsudku poukázal na skutočnosť, že Sociálna poisťovňa vzala do úvahy (vykonala) prepočet priemerného mesačného zárobku v zmysle usmernenia najvyššieho súdu, keď:

- podľa § 12 ods. 4 písm. a) zákona č. 100/1988 Zb. neobmedzená výška PMZ za rozhodné obdobie rokov pred vznikom nároku, t. j. 1993 až 2002 je 158,52 €,
- podľa § 12 ods. 4 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. za rozhodné obdobie rokov 1993 až 2007, a to za roky 2005, 2007, 2004, 2006 a 2002 je výška PMZ 447,73 € (ktorý bol podľa § 12 ods. 6 zákona č. 100/1988 Zb. upravený na účely výpočtu starobného dôchodku na sumu 135,00 €) a
- podľa § 12 ods. 4 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. neobmedzená výška PMZ za rozhodné obdobie rokov 1983 až 1992 je 188,26 €.

Krajský súd mal preukázané, že pre žalobcu bol výhodnejší prepočet podľa § 12 ods. 4 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb..

6. V bode 68. rozsudku krajský súd považoval za správny prepočet teoretickej výšky starobného dôchodku podľa zákona č. 100/1988 Zb. v sume 164,70 € mesačne, vrátane zvýšenia za doby ďalšieho zamestnania (určenej z priemerného mesačného zárobku určeného podľa § 12 ods. 4 písm. b) tohto zákona. Taktiež za správny považoval aj výpočet teoretickej výšky starobného dôchodku podľa § 66 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení (313,5961 €) a krátenie tejto sumy pomerne za 25 rokov služby k celkovej dobe 40,9316 rokov. Žalobu preto ako nedôvodnú zamietol.

7. Rozsudok krajského súdu napadol žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas podanou kasačnou sťažnosťou. Namietol nesprávne použitie osobného mzdového bodu v hodnote 0,5664 pre určenie výšky jeho dôchodku za obdobie rokov 1994 až 2002, ako aj nepoužitie zárobkovo najlepších kalendárnych rokov podľa § 12 ods. 1 až 4 zákona č. 100/1988 Zb. podľa zákona o sociálnom poistení. Za nesprávne považuje nezapočítanie osobných vymeriavacích základov za dobu služby v rokoch 1970 až 1993, ako aj za celých 43 rokov práce, za ktoré obdobie podľa jeho názoru patrí OMB v hodnote 1,152 a nie OMB v hodnote 0,5664, určený za posledných desať rokov, kedy jeho zárobky klesli. Opätovne žiadal aj

priznanie úroku z omeškania vo výške 0,05 % denne z dlžnej sumy na starobnom dôchodku.

8. Žalovaná v stručnom vyjadrení trvala na správnosti jej rozhodnutia a navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) keď dospel k záveru že kasačná sťažnosť žalobcu je dôvodná.

Deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 30.09.2020 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

Kasačnú sťažnosť najvyšší súd posudzoval neformálne v súlade s § 202 ods. 2 veta prvá SSP.

10. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti žiadal o priznanie úroku z omeškania vo výške 0,05 % denne z dlžnej sumy dôchodku. Túto požiadavku uplatnil aj v správnej žalobe; v priebehu súdneho konania jeho právne zastúpenie prevzal advokát, ktorý na pojednávaní krajského súdu dňa 30.05.2019 sa domáhal len toho, aby krajský súd rozhodnutia oboch správnych orgánov zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie, a aby žalobcovi priznal náhradu trov konania. Vzhľadom na uvedené kasačný súd nepovažoval kasačnú sťažnosť za dôvodnú v tej časti, ktorou sa sťažovateľ opakovane domáhal priznania úrokov z omeškania.

11. Podľa § 63 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 30.06.2005 rozhodujúce obdobie na zistenie priemerného osobného mzdrového bodu sú kalendárne roky pred rokom, v ktorom boli splnené podmienky nároku na dôchodkovú dávku, s výnimkou kalendárnych rokov pred 01.01.1994, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 63 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.07.2005 rozhodujúce obdobie na zistenie priemerného osobného mzdrového bodu sú kalendárne roky pred rokom, v ktorom boli splnené podmienky nároku na dôchodkovú dávku, s výnimkou kalendárnych rokov pred 01.01.1984, ak tento zákon neustanovuje inak. Z rozhodujúceho obdobia sa vylučujú obdobia, za ktoré patrí osobný mzdrový bod podľa § 62 ods. 2 prvej vety alebo § 255 ods. 3 prvej vety, alebo obdobie dôchodkového poistenia, za ktoré nemožno určiť osobný mzdrový bod, ak tieto obdobia trvali celý kalendárny rok.

13. Podľa § 293d zákona č. 461/2003 Z. z. na dôchodkové dávky právoplatne priznané do 30.06.2005 a na dôchodkové dávky, o ktorých konanie začaté pred 01.07.2005 nebolo právoplatne skončené do 30.06.2005, sa § 63 v znení účinnom od 01.07.2005 nepoužije.

14. Dôchodkový vek žalobca dovŕšil dňom 02.04.2003 a bol nepretržite dôchodkovo poistený nielen k 31.12.2003, ale až do 30.06.2008. Starobný dôchodok mu síce bol pôvodne priznaný od 02.04.2003, avšak rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia zo dňa 08.07.2003 mu bol tento dôchodok právoplatne odňatý od 14.08.2003 podľa § 21 ods. 3, § 173i ods. 1 a § 96 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. po opätovnom posúdení nároku na tento dôchodok. Za danej situácie podľa názoru kasačného súdu sa žalovaná už na základe obsahu odvolania, v ktorom sa žalobca domáhal určenia rozhodujúceho obdobia a zohľadnenia vymeriavacích základov za roky 1970 až 2002, mala v správnom konaní riadne vysporiadať aj s otázkou možnosti aplikácie ustanovenia § 63 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 30.06.2005, resp. ustanovenia § 63 ods. 6 zákona v spojení s § 293d č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.07.2005 pri výpočte teoretickej sumy starobného dôchodku, čo však opomenula, rovnako ako krajský súd.

15. Podľa názoru kasačného súdu rozhodnutie správnych orgánov oboch stupňov je nepreskúmateľné aj z hľadiska určenia piatich zárobkovo najlepších rokov v rozhodnom období podľa § 12 ods. 1 a § 12 ods. 4 písm. a), b) a c) zákona č. 100/1988 Z. z., keď ani z prvostupňového rozhodnutia ani z Osobného listu dôchodkového poistenia (zabezpečenia), ktoré tvorí jeho prílohu, nie je zrejmé, ako dospeli k určaniu, že neobmedzená výška PMZ podľa § 12 ods. 4 písm. a) zákona č. 100/1988 Zb. je

158,52 €, podľa § 12 ods. 4 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. za rozhodné obdobie rokov 1993 až 2007, a to práve za roky 2005, 2007, 2004, 2006 a 2002 je výška PMZ 447,73 € (ktorý bol podľa § 12 ods. 6 zákona č. 100/1988 Zb. upravený na účely výpočtu starobného dôchodku na sumu 135,00 €) a podľa § 12 ods. 4 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. neobmedzená výška PMZ za rozhodné obdobie rokov 1983 až 1992 je 188,26 €.

V tejto súvislosti kasačný súd poznamenáva, že krajský súd taktiež neodôvodnil, na základe akej právnej úvahy dospel k záveru, že pri vykonávaní prepočtu podľa ustanovení zákona č. 100/1988 Zb. správne orgány postupovali správne.

16. Je potrebné zdôrazniť, že správny orgán je povinný odôvodniť svoje rozhodnutie tak, aby bolo zrozumiteľné nielen jemu, ale, a najmä, aj adresátovi rozhodnutia. Požiadavka riadneho odôvodnenia rozhodnutia preto zahŕňa nielen uvedenie príslušných ustanovení zákona, ale aj zdôvodnenie, ako sa ich použitie prejavilo pri posúdení nároku poistenca na dávku dôchodkového zabezpečenia. V prípade výpočtu dávky podľa rôznych právnych predpisov a viacerých prepočtov v rámci toho istého zákona je z hľadiska prehľadnosti potrebné dôsledné oddelenie jednotlivých výpočtov teoretickej sumy a konečnej výšky starobného dôchodku, pričom prílohou rozhodnutia musí byť okrem osobného listu dôchodkového poistenia s údajmi na účely výpočtu podľa § 66 zákona č. 461/2003 Z. z. aj osobný list (-y) dôchodkového zabezpečenia (poistenia) s relevantnými údajmi na účely výpočtu podľa zákona č. 100/1988 Zb..

17. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy nie je v súlade so zákonom, preto podľa § 462 ods. 2 SSP. Rozsudok krajského súdu preto zmenil, rozhodnutie žalovanej ako aj prvostupňového správneho orgánu zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

18. V ďalšom konaní príslušný správny orgán doplní dokazovanie na účely zistenia výšky výsluhovej dávky ku dňu priznania starobného dôchodku, ktorá je podstatná pre posúdenie maximálnej sumy, o ktorú možno starobný dôchodok krátiť v zmysle čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 v spojení s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu, znovu posúdi nárok na starobný dôchodok a jeho výšku a vo veci znovu rozhodne, pričom v súlade s požiadavkami v bodoch 14. až 16. tohto rozsudku nové rozhodnutie riadne odôvodní.

19. Keďže sťažovateľ mal v kasačnom konaní plný úspech, kasačný súd mu podľa § 467 ods. 2 v spojení s § 136 veta druhá, § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 SSP priznal plnú náhradu trov kasačného konania a konania pred krajským súdom. O výške priznanej náhrady trov rozhodne krajský súd po právoplatnosti tohto rozsudku.

20. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.